

Ett lyckligt samhälle, fattigdomens afskaffande.

Sundblad, Carl,

54 A Br. 1901

SUNDBLAD

Polit. Ekon
Allm.
(Be)
1901

Polit. ekon.

Alm.
(Sv)

1901

Ett lyckligt samhälle,
Fattigdomens afskaffande.

AF

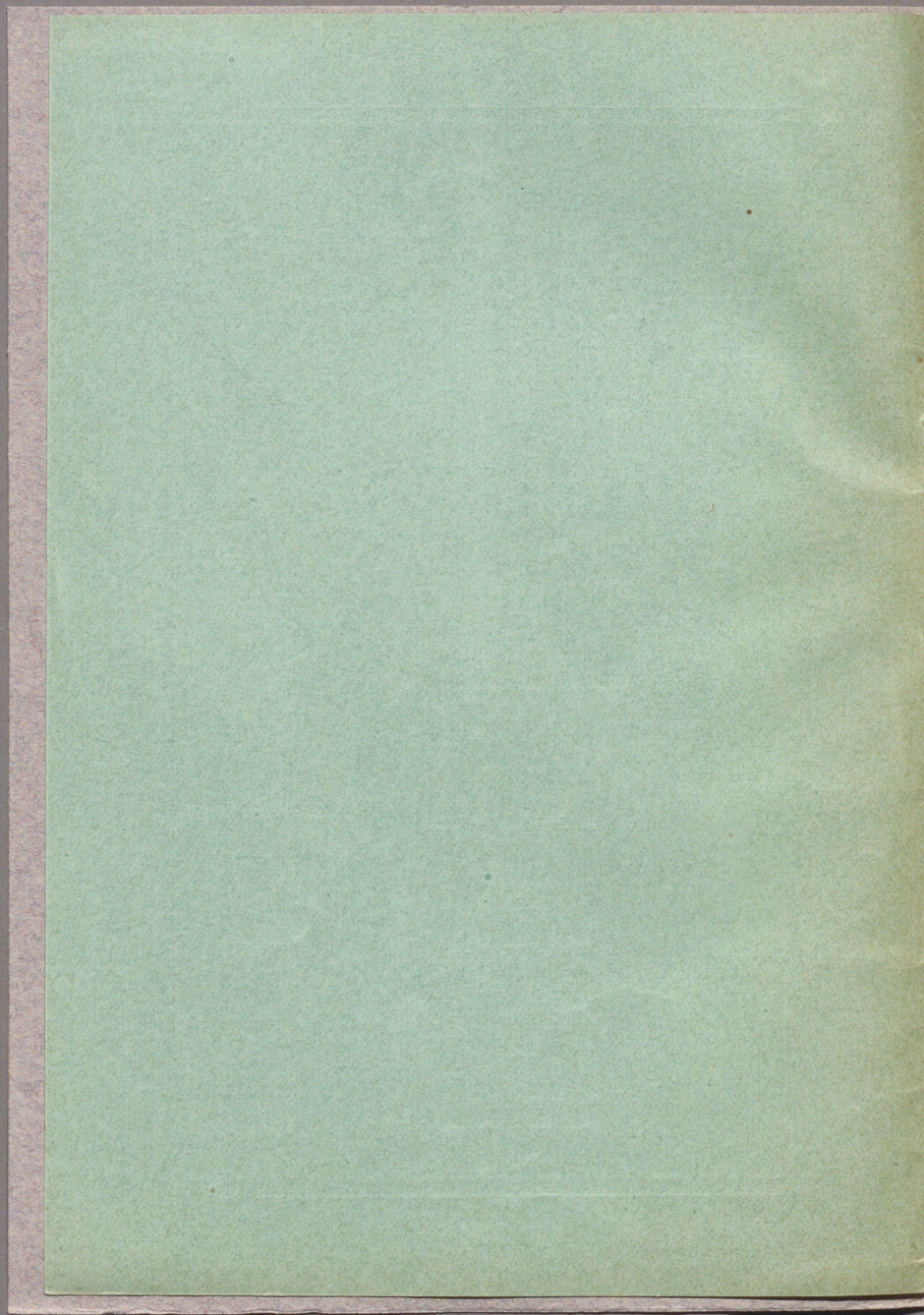
CARL SUNDBLAD.

Pris 25 öre.

STOCKHOLM

EMIL OLSSONS TRYCKERI 1901.

Ett lyckligt samhälle,
Fattigdomens afskaffande.

AF

CARL SUNDBLAD.

STOCKHOLM

EMIL OLSSONS TRYCKERI 1901.

Den gamla goda tiden.

Samhället är stadt i oafbruten om än långsam utveckling till ett bättre. Detta är ett faktum, som förnekas endast af ett fåtal pessimister samt af ett antal okunniga, hvilka på grund af bristande kunskap om det förflutna icke förstå att bedöma det närvarande.

Jämföra vi samhällstillståndet i vår tid med forntidens, finna vi att skillnaden är betydlig. Någon social samhörighetskänsla mellan större grupper af mänskligheten fans ej i forntiden. Fosterlandskänslan i vår tids vidsträckta betydelse fans ingestädes, och ännu mindre fans känslan af samhörighet med hela mänskligheten. Forntidens samhörighetskänsla sträckte sig knappt inom den egna familjen, där den ene brodern ofta ärfde allt på de öfrigas bekostnad, och där de kvinliga medlemmarna oftare behandlades som en viljelös handelsvara än som samhöriga syskon med rättigheter likställda med äldste broderns. Fäder sålde sina döttrar, bröder sina systrar, och stundom äfven sina yngre bröder åt den högstbjudande. Fordringsegare sålde åt slaf-

handlare sina gäldenärer. Sådant ansågs rätt och lagligt.

Men man gick på den tiden, ännu oftare än nu, äfven utom det lagligas gränser. Man öfverföll esomoftast på olagligt sätt svagare grannar, dödade dem, som gjorde motstånd, slog de öfriga i bojor och bortförde dem till slafmarknaden, där de saluhöllos som oskäligen boskap. Sådana var den gamla tidens samhörighetskänsla.

I från den tidens anarkistiska vildhet till vår tids organiserade välgörenhets- och fattigvårdssystem är ett mycket stort afstånd, som tillryggalagts icke med ett enda språng utan mödosamt, långsamt, steg för steg. Vi erkänna således villigt, att det nuvarande är bättre än det förflutna, och att mänskligheten genom många samfälda bemödanden tagit betydelsefulla steg framåt på utvecklingens väg.

Det nuvarande samhället

har dock ännu svåra brister, som behöfvä afhjälpas.

Lika påtagligt som det är, att vi gått framåt till ett bättre, lika uppenbart är det också, att mycket ännu återstår att göra. Atskilligt ganska väsentligt fattas ännu i samhällsorganisationen; och till följd häraf råder ännu inom det moderna samhället mycken ekonomisk osäkerhet, fattigdom och nöd.

Själfvä benämningen fattighus, fattigvård, fattighjon o. dyl. gifva vid handen, att stora abnormiteter äro till finnandes inom samhället. Fattigdomen själf kan icke betraktas annorlunda än som en social abnormitet. Likasom sjukdom och lyten

äro abnormiteter inom människokroppen, så är också fattigdomen en oegentlighet, en abnormitet inom samhället.

Fattigdom inom fattiga samhällen hör till sakens natur, men fattigdom inom **rika** samhällen är en kuriositet af besynnerligaste slag. Fattigdom inom rika samhällen är lika oegentligt som fattigdom i — rika hus och rika familjer.

Men det förhåller sig verkligen så i vår tid, att stor och mycket utbredd fattigdom råder inom mycket rika samhällen. Jämsides med rikedomen, lyxen och öfverflödet sitter armodet och den bleka nöden, aftärd och hungrande. Medan guds gåfvor i mängd finnas till rundtomkring, slösas bort, skämmas bort och kastas i gödselstaden eller för hundarne och svinen, svälter en del samhällsmedlemmar till döds. Under det kläder och materialier till sådana finnas i öfverflöd, måste tusental samhällsmedlemmar gå nakna eller höljda i trasor, och fastän det finnes byggnadsmaterialier i obegränsad mängd, måste millioner människor sakna en bostad, som de ega rätt att kalla sin. Allrarest förekommer sådant inom de större städerna, ehuru landsbygden visst icke håller saknar fattigdom och nöd.

Anmärkningsvärdt är, att det icke alltid, ja icke ens företrädesvis är de slösaktigaste eller lätjefullaste, inom samhället, som hemsökas af fattigdomen. Nödens offer inom nutidens samhällen äro i nittio fall af hundra att finna bland de sträfsamme och trälände arbetarne samt deras hustrur, enkor och barn.

Äfven om vi stälde oss på deras ståndpunkt, som förneka verklig oförvållad **nöd** inom våra sam-

hällen, måste vi dock medgifva att där finnes öfverflöd på oförvålad **fattigdom**. Våra fattigvårdsutgifter gifva oss årligen en allvarlig påminnelse därom, ifall vi eljest skulle råka glömma det.

Det nuvarande fattigvårdsväsendet.

Utgifterna för den nuvarande fattigvården inom vårt land äro just inga småsaker. De växla inom de olika komunerna mellan 25 och 50 öre pr fyrk och belöpa sig årligen för hela riket till bortåt 11,000,000 kronor, eller omkring 22 kronor på hvarje skattbetalande individ.

I denna summa är ej medräknadt något af de betydliga belopp, som den enskilda välgörenheten frivilligt offrar till fattigdomens och nödens tillfälliga lindrande. Medräknades äfven dessa, skulle summan i det närmaste fördubblas. Om vi således antaga, att de frivilliga gåfvorna till fattighjälps eller s. k. välgörenhet i genomsnitt uppgå till ungefär samma belopp, som de lagligen uttaxerade — hvilken beräkning sannolikt icke är för högt tilltagen — så uppgå de nuvarande utgifterna för fattigvård till omkring 44 kronor på hvarje skattebetalande person — ett belopp som i sanning icke är ringa.

Om man nu med dessa så betydliga fattigvårdsutgifter lyckades åstadkomma något mer än en tillfällig, otillräcklig lindring af nöden, skulle man möjligen kunna gifva sig till tåls med det nuvarande fattigvårdssystemet. Men, efter som det hittills brukliga fattigvårdsväsendet aldrig skall kunna tillintetgöra eller ens förminska själfva fattigdomen,

tvingas vi att se oss om efter ett verksammare hjälpmedel mot fattigdom och nöd.

Att tillfälligt eller för längre tid lindra nöden är visserligen en god gärning, men att afskaffa själfva fattigdomen och såmedelst öfverflödiggöra fattigstugor och fattigvård är ännu bättre; och det är just dithän våra bemödanden böra riktas. Det nuvarande fattigvårdsväsendet afskaffar ej själfva fattigdomen; det endast hindrar de fattiga från att hastigt svälta ihjäl.

Vi måste afskaffa själfva fattigdomen.

Väl veta vi att det mot fattigdom och däraf alstrad nöd icke gifves något enstaka universalmedel, lika litet som det gifves något sådant mot kroppslig sjukdom, men faktiskt är likväl, att det verkligen finnes botemedel mot det ena onda såväl som mot det andra.

Att redogöra för alla de medel, hvarigenom fattigdomen skall bringas ur världen, ligger utom gränserna för detta lilla arbete. I förbigående kan ju nämnas **arbetsamhet, omtanke, nykterhet och sparsamhet**; men att dessa medel, huru goda och nödvändiga de än i och för sig måste erkännas vara, icke äro tillräckliga skyddsåtgärder mot fattigdom och nöd visar oss erfarenheten beständigt. Det gifves ju tusenden och åter tusenden, som i all sin tid beflitat sig om alla dessa dygder, men drabbas det oaktadt af fattigdom och elände. Då arbetsförmågan tagit slut eller arbetstillfälle saknas, hjälper naturligtvis hvarken nykterhet, omtanke eller sparsamhet. Det är vid dylika belägenheter som den

moderna fattigvården plägar ingripa — icke för att afskaffa fattigdomen, ty det förmår den ej — men för att uppehålla den fattiges eländiga tillvaro, lifvet, hvilket i flesta fall blir detsamma som att förlänga den fattiges förnedring och kval.

Som vi redan förut nämnt, är det i de flesta fall just den tyngst trälände arbetsklassen som efter välförrättadt värf i samhället drabbas af denna grymma förnedring. En sorglig lön för ett helt lifs träget, kroppsförderfvande arbete i de rikas tjänst! Fins då ingen annan och bättre form för ålderdomsförsörjning än just denna bedröfliga s. k. fattig-hjälp? Jo, visserligen.

Det gifves redan nu några grupper af samhällsmedlemmar, hvilkas ålderdom är tryggad mot svältnöd, tiggarslafven och fattigstugan. Hit höra:

1:o. **de förmögne**, (som lefva på räntor, inbringande aktier, jordegendomar eller industriella anläggningar, drifna genom **andras** arbete);

2:o. **de på enskild väg ålderdomsförsäkrade**;

3:o. **de af staten** (eller enskilda arbetsgifvare) **pensionerade**.

Men den ojämförligt största delen af landets befolkning — och företrädesvis kvinnorna — sakna fullkomligt en dylik trygghet för ålderdomen. Dessa oräkneliga beklagansvärda lottlösa hemfalla i följd däraf i de flesta fall antingen åt förtviflan och själfmordstankar eller åt ambitionslöshet, förnedrande förödmjukelse och den kommunala fattigvården.

Det nuvarande fattigvårdsväsendet är demoraliserande.

Det kan icke förnekas, att den nuvarande formen för fattigförsörjning är demoraliserande för

samhället, och förnedrande för dem, som mottaga fattigunderstödet. Det är förnedrande därför, att det icke lemnas såsom mottagarens förtjänta rätt — hvilket det ju icke håller alltid är — utan som en allmosa åt en tiggare, en nådegåfva åt en usling. Då en människa kommit dithän, att hon måste begära fattigunderstöd, får hon också finna sig uti att blifva inrangerad bland samhällets parias, uslingar, tiggare och nådehjon. Ett dylikt nådehjon får ej göra anspråk på andra medborgerliga rättigheter än rätten att med knapp nöd finnas till på jorden och lefva på andras nåd och barmhertighet. Aktningen som fri och jämbördig medborgare, medbestämmande rätten i samhällets angelägenheter, själfaktningen, ambitionen och eget människovärde måste fattigunderstödstagaren helt afsäga sig, ifall han eljest egt något af allt detta förut. Enligt min mening är detta det betänkligaste i hela det nuvarande fattigvårdsväsendet; och jag finner det icke alls underligt, att personer med någon aktning för sig själfva hällre föredraga att göra slut på sitt lif, än genom mottagandet af dylikt fattigunderstöd degraderas från allt, som förlänat lifvet något egentligt värde. Detta är den ena sidan af saken.

Det gifna fattigunderstödet är otillräckligt.

En annan lika betänkelig sida är den vanliga fattighjälpens otillräcklighet för att någorlunda anständigt uppehålla understödstagarens mänskliga tillvaro.

Enligt den officiella statistiken utgjorde värdet af en understödstagares **fulla försörjning** år 1890

i **medeltal** för landsbygden 94 kronor; för städerna 133 kronor och för hela riket 96 kronor. Detta utgör i genomsnitt pr dag och individ för städernas fattighjon 36,4 öre, för landsbygdens 25,7 öre och för hela rikets 26,3 öre. Härtill bör kanske anmärkas, att medelvärdet för full fattigförsörjning per individ varit högre för ifrågavarande år, 1890, än för något af de fem föregående åren, då medelkostnaden för dylik försörjning varierat mellan 83 och 91 kronor per år och individ för hela riket.

Siffrorna tala för sig själfva och behöfva ingen vidare utläggning. Hvar och en förstår nämligen utan vidare skildring, hurudan den människas tillvaro måste blifva, som skall lefva på 25 eller 26 öre om dagen, och då för dessa ören skall anskaffas både föda, kläder, ljus, bränsle, husrum och tvätt samt allt annat, som en människa behöfver. En dylik försörjning är, som någon har yttrat, förlitet att lefva på, men förmycket att svälta ihjäl af. Lifvet uppehälles, men ack, — hvilket lif! Om icke den enskilda och frivilliga barmhertigheten allt emellanåt lemnade tillskott till den kommunala, skulle på många ställen understödstagarna helt enkelt förgås af brist och umbäranden.

Sådant är det nuvarande fattigvårdssystemet, som likväl årligen kostar landets kommunalkassor omkring 11,000,000 kronor. För år 1890 uppgingo kostnaderna till 10,358,887, men hafva sedan dess ökat rätt betydligt.

Antalet fattigunderstödstagare i hela riket uppgår för närvarande till nära en fjärdedels million individer på en folkmängd af 5 millioner, hvilket

utgör omkring $\frac{1}{20}$ af hela folknúmerären eller hvar tjugonde person.

Men icke alla fattiga åtnjuta fattigunderstöd. Det är mer än antagligt, att ett minst lika stort antal behöfvande sakna fattighjälp, som de hvilka erhålla sådant. Den tysta nöden är ofta större än den som högljudt ger sig tillkänna. Många äro de, som i ljudlös förtviflan kämpa sig fram år efter år, tills krafterna svika och döden ändtligen gör slut på deras årslånga kval.

Hvad är nu att göra? Finnes intet verksammare medel mot fattigdomens onda? Jo, det gifves många. Ett af de verksammaste bland dessa heter:

Arbetarepensionering.

Som förut är sagdt, veta vi väl, att fattigdomen icke botas genom ett enda universalmedel, vare sig arbetarepensionering eller något annat; men säkert är likväl, att en sådan allmän pensionering skulle blifva en så mäktigt verkande faktor för arbetareklassens höjande ur fattigdom, vårdslöshet och ambitionslöshet att mer än halfva fattigdomseländet skulle försvinna blott och bart genom denna enda åtgärd — naturligtvis under förutsättning, att pensioneringen blefve sådan, att den i någon mån motsvarade sitt ändamål.

Att en ålderdomsförsörjning i en eller annan form är nödvändig (för så vidt man ej skulle återupptaga det fornnordiska bruket att ålderstigna vid inträffande orkeslöshet skola taga sig själfva afdrag) torde vara oomtvistadt. Staten själf har länge visat sig förstå detta behof, då den anslagit pen-

sion (= ålderdomsförsörjning) åt **sina** tjänare, embetsmän, tjänstemän vid järnvägar, lots- och tullverket, soldater, skollärare, ja jämväl åt de lägsta arbetarna vid statens industriella anläggningar. Till och med lärarinnorna vid församlingarnas småskolor hafva ju på det yttersta i dessa dagar erhållit pension. Visserligen äro dessa statspensioner ännu allt för små för de statstjänare som varit lägst aflönade, men visa sig det oakadt bättre än mycket annat i stånd att hålla fattigdomen och nöden på afstånd från den pensionerades mer eller mindre anspråkslösa boning.

Pensionen verkar välgörande, innan den ännu kommit den blifvande pensionstagaren till del.

Pensionen verkar understödjande icke först då, den börjar komma understödstagaren till godo i form af kontanter, som på gifven dag få lyftas och utkvitteras. Den är nyttig många år förut. Redan hoppet, vissheten om att vid vissa uppnådda tjänste- eller lefnadsår erhålla ett dylikt säkert ålderdomsunderstöd verkar upplifvande och stärker arbetskraften. Likasom den tröttade vandraren känner sina krafter förnyade, då han på långt afstånd varseblifver det mål, mot hvilket han sträfvat, så stärkes och förnyas äfven den enskildes mod, plikt-känsla och arbetskraft vid tanken på en, om än så ringa ålderdomsförsörjning — nota bene om denna gifves som **belöning** för uppfyllda plikter och icke som en aftvingad och med motvilja gifven allmosa åt en tiggare.

Det af några framkastade påståendet, att utsikten till en säker ålderdomsförsörjning skulle göra arbetaren liknöjd för arbete och vårdslös om sig själf är rent orimligt och vederlägges på det bestämdaste af alla hittills gjorda erfarenheter. Det är ju ett allmänt känt förhållande, att den kraftigaste sporrén på statstjänarnes arbetsamhet och villighet att till det yttersta hålla ut i uppfyllandet af mödosamma plikter är just den större eller mindre pension, som väntar honom, efter välförrättadt värf. Det visar sig också öfverallt annorstädes, att hoppet och vissheten om en tryggad ålderdom aldrig förlappar människans flit, arbetsamhet och omtanke för eget väl, utan tvärt om alltid lifvar, stärker och sporrar till nya tag, nya bemödanden. Det lär vara konstateradt, att lifförsäkrade personer i regel lefva längre samt åtnjuta bättre hälsa än sådana, som icke äro lifförsäkrade. Detta är också naturligt, ty oro och ängslan för egen eller anhörigas framtid måste naturligtvis alltid tära både på hälsan, arbetsförmågan och lifskraften.

Kommunens fattighjälps däremot eger i sig intet sådant upplifvande och stärkande element. Den förskräcker mer än den tröstar, den nedtrycker den hjälpbehöfvandes sinne, därför att den förnedrar understödstagaren. Genom sin kända otillräcklighet sprider den redan långt framför sig en mörk och kall dödsfylka hos alla dem, som icke redan förut förlorat ända till sista grandet af mänsklig ambition.

Eger arbetaren moralisk rätt att erhålla en tillräcklig ålderdomsförsörjning?

På denna fråga kunna vi icke svara ett obetingadt ja. Många arbetare äga otvifvelaktigt en dylik rätt redan nu, men icke på långt när alla. Den arbetare, som allt ifrån späda år, trälät och slitit så mycket, ja, kanske mer, än hans krafter medgifvit för frambringande af lifsförnödenheter åt sig själf och andra, har fyllt sin plats i lifvet och gagnat samhället med sitt arbete. Denne har odisputabelt varit lika nyttig och nödvändig för samhället som embetsmannen, tjänstemannen, läraren eller soldaten, och är således på grund häraf lika berättigad till pension som någon af dessa. Har han därtill varit sparsam, ordentlig och omtänksam så, som han under sina omständigheter kunnat vara, då är det en orättvisa, ja en grymhet att på hans ålderdom eller hans dessförinnan iråkad oförmåga till kroppsarbete prisgifva honom åt förnedring, svält och nöd. En sådan arbetare borde helt enkelt såsom sin sociala rätt redan nu erhålla en anständig pension, som betryggade hans återstående dagar mot svältlidande.

Något annorlunda förhåller det sig med sådana samhällsindivider, som varit lättingar, dagdrifvare, krogkunder *) eller besinningslösa slösare. Sådana människor böra i någon mån uppbära följderna af sina egna handlingar. Påstode man, att dylika

*) Från en annan sida sedt skulle måhända ingen kunna anses mera berättigad till pension än just krogkunden, som under en lång följd af år offrat ända till sin sista skärf till fyllandet af de stora bränvinsbolagens, kömmunens och statens kassakistor.

personer ega rätt till ålderdomsförsörjning, sade man på samma gång, att suparen, slösaren och dagdrifvaren bör ega rätt att lefva sorgfritt på de flitigas bekostnad.

Till följd däraf att så olika beskaffade individer finnas i samhället, skulle det också, invänder någon, bli ytterst svårt att bestämma hvilka arbetare, som borde ha och hvilka, som icke borde ha statspension. Hvem skall kunna uppdraga en rättvis gräns mellan de flitiga och de lata, de sparsamma och de slösaktiga, de omtänksamma och de lättsinniga? Skulle icke ett sådant åtskiljande af personer ur samma samhällsklass ge anledning till de största godtyckligheter å ena sidan och de svåraste misshälligheter å den andra? Jo, det medgifva vi. Att utdela pensionen efter arbetarens dygd och sedliga förtjänster blir i verkligheten utförbart och skulle sannolikt icke häller leda till det åsyftade målet.

På annan väg än genom egna sedligt medborgerliga förtjänster måste arbetaren således göras berättigad till statspension, och denna andra väg heter

Årlig insats i en allmän svensk pensionskassa.

Ett ganska storartadt enskildt försök att bilda en allmän svensk pensionsanstalt gjordes för några år sedan af premieraktören Herman Grip. Varmt besjälad af det behjärtansvärda uti idéen om en allmän medborgarepensionering, nedlade hr Grip ett ganska betydligt arbete för saken och lyckades för sin plan intressera rätt många framstående personer. Det oaktadt måste hela förslaget snart öfver-

gifvas dels på grund af, att de för företaget nödiga penningeresurserna icke kunde anskaffas dels och förnämligast därför, att förslagsställaren förbisett den viktiga omständigheten, att en dylik allmän pensionsinrättning måste vara en statsinstitution. Hr Grip hade beräknat, att pensionstagarna själva skulle genom sina årliga inbetalningar fylla hela det belopp som behöfdes till fonden, förvaltningskostnader och pensioner. Pensionsinrättningen skulle således enligt hr Grips förslag blifva ett enskildt företag med ringa eller intet statsunderstöd.

Det är påtagligt, att pensionärernas årliga insatser under sådana förhållanden måste blifva större än obemedladt folk i allmänhet kunde åstadkomma; och likväl blefve de slutligen erhålla pensionsbeloppen allt för små för att kunna lemna de försäkrade ett någorlunda tillräckligt skydd mot svältnöd på deras ålderdom.

Att fordra, det arbetarne själva skola genom sina inbetalningar ensamma sammanskjuta hela det belopp, som erfordras för en effektiv arbetarepensionering, är i grunden detsamma som att begära, att de obemedlade i en kommun skola ensamma bekosta kommunens fattigutskylder. Ett dylikt kraf faller på sin egen orimlighet; och därför gick äfven hr Grips pensioneringsförslag ohjälpligen i kras.

Hvarje enskildt försök i sådan riktning måste också ovilkorligen stranda. De medellösa kunna helt enkelt icke, äfven om de alla förena sig, åstadkomma sin egen ålderdomsförsörjning; och de förmögna i samhället kunna rimligtvis icke häller begära att på sådant sätt lätt och lustigt blifva befriade från alla utgifter för fattigvårdsväsendet. Samhället

måste hädanefter som hittills uppbära den bördan. Men fattigvårdsbördan bör aflyftas från kommunernas skuldror och läggas på det större samhället, staten.

Ålderdomsförsörjningen bör också byta om namn. Den bör icke längre heta fattighjälp utan **pension**. Alla embetsmäns och statstjänares ålderdomsförsörjning heter pension och har alltid gifvits under denna benämning. Hvarför skulle då icke äfven andra arbetares ålderdomsunderstöd hafva samma namn? Fordrar man nu härtill — såsom rätt och skäligt är — att arbetaren själf skall genom årliga inbetalningar i väsentlig mån bidra till sin ålderdomsförsörjning, tillkommer ju härigenom ytterligare ett tungt vägande skäl att gifva denna namn af pension.

De årliga insatsernas storlek.

Kaptenen friherre G. Raab, som under de senare åren utvecklat en berömvärd energi och nedlagt mycket arbete för att väcka allmänhetens och äfven de makttegandes intresse för en allmän svensk medborgarenpensionering, föreslår, att årliga insatsen i Sveriges allmänna pensionskassa borde för hvarje man vara kr. 5,40 och för hvarje kvinna kr. 3,60.

Från arbetarevänlig synpunkt finnes intet att anmärka mot att årsafgiften bestämmes så lågt som möjligt, men vi kunna ej håller se någon fara uti, att denna sättes något högre än hvad friherre Raab föreslagit. Fordrar man, att pensionsbeloppen skola blifva tillräckligt stora för att betrygga de pen-

sionerades ålderdom, så må man å andra sidan ha rätt att fordra, det insatserna icke blifva allt för små. Sex kr. för man och fyra kr. för kvinna torde få anses som den minsta möjliga årsinsatsen.

Inbetalningarna, som böra vara obligatoriska för hvarje svensk medborgare och medborgarinna, skola börja, då medborgaren fyller 21 år och upphöra vid pensionsåldern eller till och med tidigare, om man så vill, t. ex. vid fyllda 50 eller 51 år.

För inbetalningen af årspremierna ansvarar i första hand hvarje enskild person för sig själf, i andra hand hvarje hufvud och arbetsgifvare för sina familjemedlemmar och arbetare samt i tredje och sista hand hvarje kommun för alla inom kommunen resterande afgifter. Hvad som sedan brister i pensionskassan för utbetalande af de fastställda pensionsbeloppen fylles genom årliga tillskott från statskassan.

Pensionskassan förvaltas af en styrelse tillsatt af riksdagen, och dess räkenskaper granskas årligen af revisorer, som likaledes väljas af riksdagen.

Pensionskassans stadgar äfvensom alla ändringar och tillägg till desamma beslutas af riksdagen och sanktioneras af regeringen.

Hvarför staten bör öfvertaga ålderdomsförsörjningen.

Af två hufvudskäl bör staten och icke kommunerna handhafva ålderdomsförsörjningen (= fattigvården).

Staten eger nämligen de för ändamålet nödiga

resurserna och kan således framgångsrikast och lättast gå i land med företaget. Detta är det ena skälet.

För understödstagarna är det bättre att erhålla understödet från statskassan än från kommunen. Detta är det andra skälet. Så länge kommunen lämnar understödet, kommer det alltid att betraktas som fattighjälp; men då staten utanordnar det, heter det pension.

Staten eger i sin hand maktmedel att på indirekt sätt ur småfolkets fickor plocka pengar i tillräcklig mängd för bildandet och vidmakthållande af den behöfliga pensionsfonden. Det vore orätt att tillvita staten någon försummelse i nyssnämnda afseende. Att plocka pengar från folket har staten mer och mer lärt sig; men att gifva småfolket något skäligt vederlag härför har hittills blifvit rätt mycket försummadt. Denna försummelse bör nu genom arbetarepensioneringen godtgöras.

Genom bränvinsskatten, omkring 16 millioner, och tullen på alla möjliga nödvändighetsvaror, mellan 50 och 60 millioner om året, plockar staten beständigt ur de obemedlades fickor så stora summor, att t. o. m. dessa ensamma kunde vara tillräckliga årspremier till den blifvande allmänna pensionskassan.

Då nu skatteväsendet en gång blifvit så visligt ordnad, att ingen fattig medborgare kan intaga en måltid, dricka en kopp kaffe, äta en apelsin, en karamell eller taga in en tesked medicin utan att på samma gång skatta till staten, då måste väl genom detta eviga skattebetalande, som i verklig-

heten fortgår från vaggan till grafven, premierna för ålderdomsförsäkringen vara till fullo gäldade.

Men för att än ytterligare berättiga arbetaren till pensionen må han, som förut är sagdt, gärna åläggas att under sin krafts dagar direkt till pensionskassan inbetala en bestämd årlig afgift.

Pensionens storlek och pensionsåldern.

Skall det med pensioneringen afsedda ändamålet vinnas, duger det ej att komma med så usla belopp, som t. ex. dem, hvilka man för närvarande utdelar åt våra soldater. En soldat af "gemene man" får åtnöja sig med sexton — säger 16 — kronor och en korporal med 24 kr. om året. Man blir verkligen tveksam, huruvida man skall skratta eller gråta åt en dylik ålderdomsförsörjning.

Om ändamålet med pensionen är den pensionerades befrielse från fattigdom och armöd, så är tydligt, att pensionsbeloppet måste vara tilltaget så stort, att det någorlunda räcker till att uppehålla en anspråklös mänsklig tillvaro. Om vi därför föreslå pensionsbeloppen till 300 kronor för man och 200 kronor för kvinna, torde ingen skäligen anse sig böra pruta härpå. Två eller tre hundra kronor bereda icke vällefnad åt en människa, men de gifva bättre skydd mot brist och svält än den vanliga fattighjälpen.

Pensionsåldern bör inträda vid fyllda 55 eller högst 60 år; men alla, som vid tidigare ålder blifva genom sjukdom eller olycksfall urständssatta att ar-

beta, böra åtnjuta pension (= sjukhjälp) under den tid sjukdomen eller invaliditeten varar. Dock bör ingen åtnjuta dylikt statsunderstöd under första månaden af sjukdoms- eller invaliditetstiden.

Berättigade till pension vare hvarje svensk man och kvinna, som vid pensionsåldern ej eger mer än 600 (800?) kronor årlig inkomst, och för hvilken den stadgade afgiften blifvit reglementsensligt inbetald.

Samma bestämmelser vare gällande äfven för utfående af invaliditets- och sjukhjälp vid tidigare ålder.

Principen för detta förslag är alltså den, att **alla** skola betala pensionsavgifter, men pension skola endast de behöfvande erhålla. I denna punkt såväl som i en hel del andra sammanfaller alltså föreliggande förslag med det af friherre G. Raab framställda. — Att utarbete de närmare detaljerna för den påyrkade pensioneringen må öfverlemnas åt blifvande aflönade kommiteer. Vi ha härmed endast velat fästa uppmärksamheten på hufvudprinciperna för det hela.

Fördelarna af allmän arbetarepensionering.

Några fördelar af den föreslagna pensioneringen äro redan i det föregående påpekade. Men det skadar ej att än en gång påminna om dessa och i sammanhang därmed framhålla äfven några nya, som i det föregående ej blifvit omnämnda.

1:o. Den allmänna fattigdomen och nöden skulle genom en dylik åtgärd till största delen försvinna.

2:o. Hopplösheten, förtviflan och ambitionslösheten hos en väsentlig del af samhällets medlemmar skulle upphöra att fördystra den mänskliga tillvaron.

3:o. Fattighjon, fattigstugor, trashankar och tiggeri skulle ej längre finnas till som en skamfläck för samhället.

4:o. Kommunalskatterna skulle minskas med hälften af sitt nuvarande belopp, emedan den kommunala fattigvården komme att nästan helt öfverflödiggöras.

5:o. Kommunernas kostsamma processer om fattighjonens hemortsrätt samt de likaledes kostsamma fattigskjutserna kommunerna emellan, skulle i det närmaste upphöra, emedan fattighjonen själva upphört att finnas till.

6:o. Fängelserna skulle ej längre överbefolkas med uslingar, som stjäla eller begå andra brott, emedan de finna fängelset bättre än husvillhet, nakenhet, köld och svält utanför fängelsemurarne.

7:o. Utvandringen skulle minskas, då människorna kunde inom sitt eget land vänta en mot nöd tryggad ålderdom.

8:o. Fosterlandskärleken skulle stärkas och blifva liffigare, då människorna finge något att sätta värde på inom sitt fosterland.

9:o. Likställighets- och samhörighetskänslan mellan landets inbyggare skulle tillväxa och utveck-

las, i den mån alla blefve delegare i statspensionens lika förmåner.

10:o. Ordning och harmoni på samhällslifvets alla områden skulle mer och mer efterträda den nu pågående **vilda** kampen för tillvaron. Behovet att plundra andra för att själf vinna möjligheten att lefva på ålderdomen skulle i betydlig mån minskas, då vissheten om existensmöjlighet utan plundring redan vore vunnen.

11:o. Arbetslusten och sparsamheten skulle tilltaga, då människorna funne det lönt att arbeta och spara. Superi och dagdrifveri skulle minskas, då hopplösheten icke längre tvingade någon att i sprit-rus dränka sin förtviflan.

12:o. Pensionsreformen, en gång genomförd och till sina välgörande verkningar pröfvad, skall möjliggöra andra reformer, som finnas nödiga för fattigdomens fullständiga utplånande från samhället.

Gynnsamma utsikter för planens förverkligande.

Att yrkandet på allmän arbetarepensionering icke är ett kraf, som framhäfves uteslutande eller företrädesvis från radikalismens läger, torde för de flesta vara bekant. Tanken på denna reform har i vår tid framsprungit samtidigt inom vidt skilda politiska läger i flera af Europas länder.

Järnkanslern furst Bismark har framställt förslaget inom den tyska riksförsamlingen och svenska regeringen i den svenska riksdagen. I begge landen har dock förslaget framkommit i en så ba-

rock och ömklig form, att icke ens regeringarnas närmaste anhängare kunnat rösta därför.

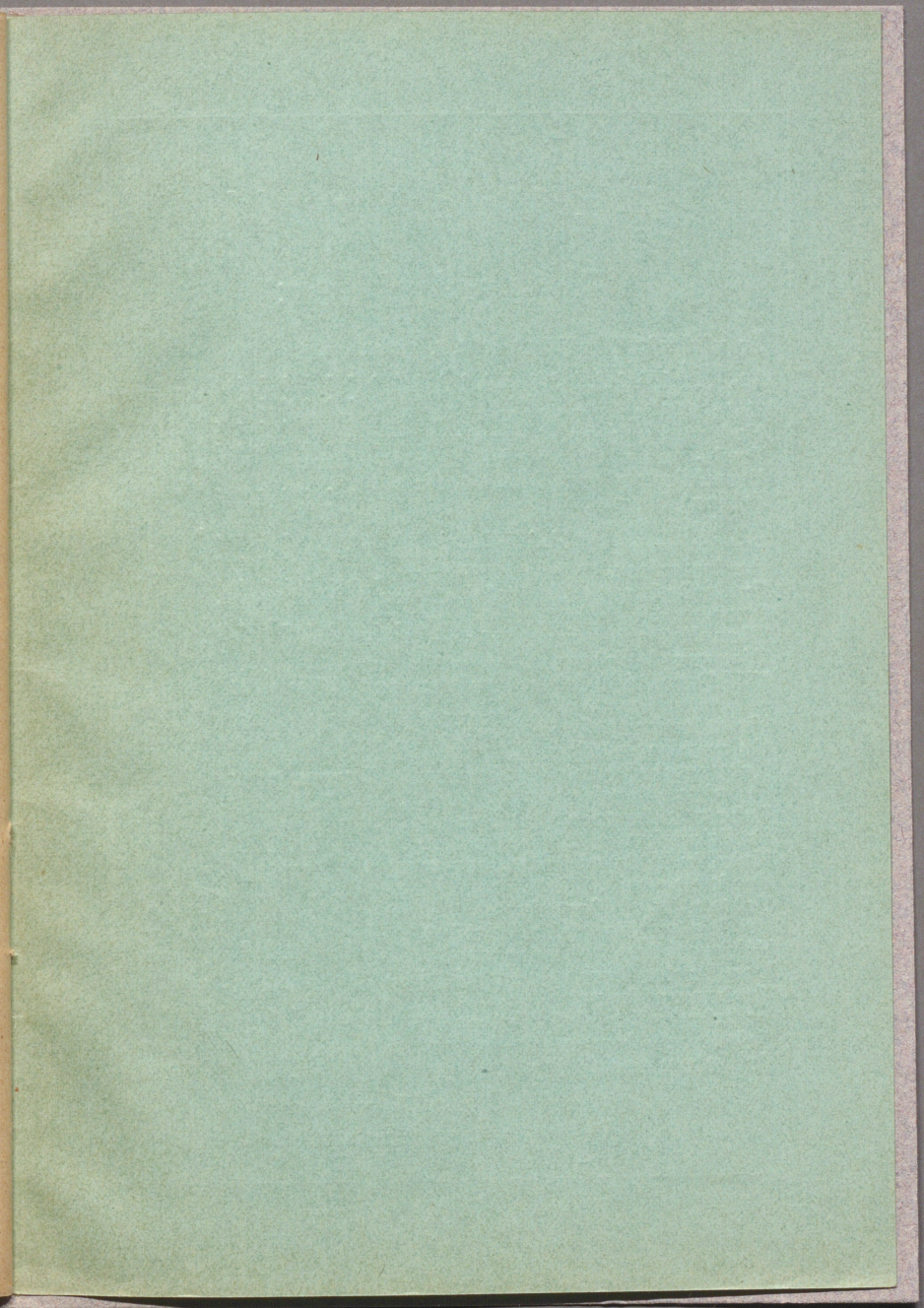
Frågan, en gång väckt, kan dock ej förfalla. Krafvet på en anständig ålderdomsförsörjning för arbetarna ligger, kan man säga, i luften i vår tid. Intet politiskt parti vågar helt och hållet ignorera detta kraf. Friherre Raabs arbetarepensioneringsförslag, som endast i några detaljfrågor skiljer sig från det i denna broschyr framlagda, har mycket gynnsamt mottagits af kommuner och enskilda. H. M:t konungen själf har gifvit det sitt varma erkännande och skänkt 300 kronor till främjande af arbetet för frågans utredning.

Att förslaget det oaktadt skall röna motstånd från vissa håll, har man likväl anledning att befara; och att det maktogande partiet inom riksdagen skall göra sitt bästa att förfuska saken är också tämligen antagligt.

För den skull är det så mycket mer af nöden att alla goda krafter sättas i verksamhet för genomdrifvande af denna för hela samhället så betydelsefulla reform. Här om någonsin gäller det att smida medan järnet är varmt. Hela folket bör uppeldas till lifligaste intresse för saken.

Med en mera utsträckt rösträtt än den nuvarande skulle saken lätt kunna genomdrivas; men så länge de nu gällande rösträttsbestämmelserna fortfåra, komma vi troligen ingen vart hvarken i detta afseende eller i något annat.

Köp, läs och sprid

Fredsskrifter:

Är världsfred möjlig? af K. P. ARNOLDSON, (nedsatt pris)	Kr. 1,50
Seklernas hopp af K. P. ARNOLDSON	» 10,00
Kain, hjälten för dagen af K. P. ARNOLDSON	» 0,25
Ned med vapnen af BERTA VON SUTTNER	» 3,50
Freds- och avväpningsfrågan af G. BJÖRKLUND	» 1,00
Utvecklings-anarki af G. BJÖRKLUND	» 0,60
Fridens Härold, Fredssånger af J. M. OMBERG OCH CARL SUNDBLAD.	» 0,50
Patriotism och kristendom af LEO TOLSTOY	» 0,75
Fredsroelsen af ANNA B. WICKSELL	» 0,20
Fredsrorelsen på 1890-talet af ANNA B. WICKSELL	» 0,30
Irene, Fredspoem af J. M. Omberg	» 1,25
Värnplikt och samvetstvång af HENNING MELANDER	» 0,25
Obesvarade frågor af AMICUS VERITATIS	» 0,10
Vilddjuret, den falske profeten och skökan, af AMICUS VERITATIS	» 0,80
Hvita kronan af H. D. WARD	» 0,40
En sammansvärjning	» 0,10
Krigsorsaker och skiljedoms-mål i Europa under nittonde seklet af FR. BAJER	» 0,25
Bakom kulisserna af C. SUNDBLAD	» 0,25
Fredskatekes af C. SUNDBLAD	» 0,40
Hvarför bilda vi fredsföreningar af C. SUNDBLAD	» 0,10
Fredsutopien af FR. PASSY	» 0,25
Krigets bundsförvanter af C. ANDERSON	» 1,00
Är den kristna staten kristlig?	» 0,75
Väldsmaktens bekämpande	» 0,25
Den kristna kyrkan och kriget	» 0,25
Tankar om kriget	» 0,50
Är kriget ett nödvändigt ondt?	» 0,50
Kriget och den sociala frågan	» 0,75
Fattigdom och fattigvård	» 0,50

Vid köp för minst 5 kr. lämnas 25 procent rabatt hos

Carl Sundblad, Sorunda.

